

KAPITEL 5 / CHAPTER 5 ⁵

TECHNOLOGY FOR THE FORMATION OF MUSIC CULTURE OF FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART IN CHORAL CONDUCTING CLASSES

DOI: 10.30890/2709-2313.2025-36-01-027

Формування музичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях з хорового диригування передбачає *здатність*:

- використовувати знання, уміння і навички з музично-теоретичних дисциплін, хорового диригування, вокалу, основного музичного інструменту, хорового класу і практики роботи з хором та інших загальних навчальних дисциплін у практичній діяльності;
- сприймати та оцінювати твори хорового мистецтва;
- готувати майбутніх учителів музичного мистецтва до комунікативних відносин з хоровим колективом;
- використовувати музичні інформаційні технології у диригентсько-хоровій діяльності.

Результати формування музичної культури майбутніх учителів музичного мистецтва залежать від систематичності навчання, поступового ускладнення теоретичного матеріалу, засвоєння теоретичних знань з музичних дисциплін, оволодіння диригентсько-хоровими навичками, цілеспрямованої роботи студентів над розвитком своїх здібностей та педагогічних умов.

Майбутні учителі музичного мистецтва вивчають музичні інформаційні технології у хоровому диригуванні, знайомляться з мультимедійними і сучасними комп'ютерними музичними програмами та їх застосуванням у хоровому диригуванні, що сприяє активізації навчання, зацікавленню студентів, виконанню творчих завдань з хорового диригування, розвитку музичних здібностей майбутніх учителів музичного мистецтва.

Студенти:

---

⁵Authors: Vyshnevetska L.

Number of characters: 15529

Author's sheets: 0,39

- опрацьовують електронне науково-методичне забезпечення з хорового диригування;
- аналізують методологічні, дидактичні і методичні розробки з вокально-хорової і практичної роботи з хоровим колективом;
- вивчають міжпредметні зв'язки вокально-хорових дисциплін.

Студенти самостійно вивчають *електронне навчально-методичне забезпечення*:

- навчальні програми для загальноосвітніх закладів освіти;
- навчальні посібники;
- навчально-методичні посібники з хорового диригування;
- навчальні посібники з педагогіки;
- підручники з основ техніки диригування і керування хором, що сприяє формуванню методичної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як керівників шкільного хору.

Для вирішення поставлених навчальних задач майбутні учителі музичного мистецтва розподіляються на групи, де більш обдаровані студенти, застосовуючи свої теоретичні і практичні навички з диригування, гри хорової партитури та виконання пісень шкільного репертуару, виконують роль викладача і допомагають навчатися іншим студентам. Останні, дивлячись на сильних однокурсників, стають у диригентському мистецтві більш активними, сміливими, старанними, емоційними. Це викликає у них почуття впевненості і стимулює бажання вчитися далі, брати участь у «Конкурсі диригентів». Таким чином, складаються сприятливі педагогічні умови для мотивації навчання студентів і розвитку їх музичної культури.

1. На заняттях з хорового диригування викладачі акцентують увагу на оволодіння студентами знань і умінь, виконання творчих самостійних завдань на основі міждисциплінарного зв'язку хорового диригування з суміжними дисциплінами.

Після кожної вивченої теми навчального модуля з хорового диригування застосовуються *методи контролю і самоконтролю*:

- студенти виконують творчі завдання для самостійної роботи;
- проходять тестування;
- набувають методичних знань, умінь і практичних навичок;
- самостійно виконують творчі завдання;
- оволодівають методикою роботи із шкільним хором;
- відбувається посилення мотивації навчання, самопізнання і вдосконалення студентів;
- зростає обізнаність студентів з методики хорового диригування;
- збільшується хорознавчий тезаурус;
- формується здатність до оперування методичними знаннями, уміннями та навичками.

Провідними педагогічними умовами розвитку музичної культури у здобувачів освіти є: стимулювання і мотивації навчання з використанням музичних інформаційних технологій; наявність інноваційного методичного забезпечення з хорового диригування, а також *методи*:

- стимулювання навчально-пізнавальної діяльності (мотиваційно-навчальні, пізнавальні ігри, ділові ігри, навчальні дискусії, методи емоційного стимулювання);
- активні методи;
- методи пізнавальної діяльності (практичні, проблемно-пошукові, креативні, інтерактивні);
- методи самостійності студентів;
- самостійна робота;
- опрацювання наукових і літературних першоджерел;
- методи контролю і самоконтролю та інноваційні технології навчання: електронне навчання, програмно-методичне забезпечення комп'ютерних технологій, мультимедійні засоби, дидактичні матеріали, навчальні підручники.

Організуються *форми* роботи: індивідуальні заняття, самостійна робота, групові заняття, ділова гра, конкурс диригентів, педагогічна практика.

Для розвитку музичної культури у здобувачів освіти здійснюють науково-

методичну роботу (створення наукових статей, рефератів, доповідей; вивчення методичних розробок і статей) *та навчально-методичну роботу з впровадженням музичних інформаційних технологій* (інноваційне методичне забезпечення, навчально-методичні об'єднання, семінари з вивчення музичних інформаційних технологій і впровадження інноваційних методів та форм роботи), що позитивно впливає на методичну підготовку студентів і якість їх навчання.

Викладачі формують у студентів *уміння*:

- добирати хоролий репертуар шляхом використання інноваційних технологій;
- аналізувати хорові твори;
- усвідомлювати цінність та вплив хорових творів на емоційний, духовний і національно-культурний розвиток;
- самостійно відшукувати необхідну інформацію для написання анотацій;
- створювати мультимедійні творчі презентації;
- добирати вокальні вправи для хору;
- знаходити концертні виступи хорових колективів;
- створювати аудіо та відеозаписи;
- вчитися емоційному сприйняттю і виконанню вокально-хорових творів.

Майбутнім учителям музичної культури надається можливість прослуховування хорових творів і написання письмових анотацій на почуті твори, а саме: хор «То не птиця, то не горлиця» з кантати М. Козака «Дума про Україну», хорові твори П. Чеснокова «Яблуня», Р. Щедріна «Спокійна українська ніч», Б. Лятошинського «На небі місяць проплива», Г. Майбороди «На білу гречку пали роси», М. Леонтовича «Тиха вода» і «Вишні-черешні розвиваються», а також обробки українських народних пісень «Журавель», обр. В. Скалецького, «Садок вишневий коло хати», обр. Я. Степового, «Гей, ви стрільці січовії», обр. К. Стеценка та хори з відомих опер, зокрема «Хор хлопчиків» з опери Ж. Бізе «Кармен» тощо.

Прослуховування різноманітних хорових творів здійснюється завдяки

використанню комп'ютерних технологій навчання, інноваційної наочності, фонограм високої якості, відеозаписів концертного виконання, аудіоплеєра, USB-накопичувача із записами вокально-хорових творів. Це сприяє відтворенню музичних образів, посиленню емоційних вражень, пробудженню естетичних почуттів, підвищенню бажання студентів до розучування вокально-хорових творів.

З метою розкриття яскравих художніх образів студенти:

- прослуховують хорові твори;
- визначають особливості музичної мови, стилі і жанри композиторів різних епох;
- приділяють увагу засобам музичної виразності;
- відшукують кульмінаційні вершини;
- аналізують музичні форми хорових творів;
- пояснюють їх роль у відтворенні художнього образу;
- порівнюють інтерпретації виконання даних творів різними виконавцями.

Ефективними для розвитку музичної культури студентів є *методичні прийоми*, а саме:

- промовляння літературного тексту без музики з правильним звукоутворенням і чіткою дикцією;
- детальна робота над виразністю виконання мелодії;
- створення власних інтерпретацій вокально-хорових творів.

Застосування музичних інформаційних технологій посилює вплив на емоційну сферу майбутніх учителів музики, сприяло усвідомленню естетичної цінності і виховної ролі музичного мистецтва, духовному та національно-культурному розвитку особистості.

2. На заняттях з хорового диригування через сприйняття творів хорового мистецтва студенти розвивають ціннісне ставлення до творів хорового мистецтва, формують здатність емоційного сприйняття вокально-хорових творів та емоційного відгуку на внутрішні переживання; осмислюють власне диригентське бачення, формують особистісні якості майбутніх учителів

музичної культури.

Перш ніж приступити до вивчення хорового твору, його необхідно детально проаналізувати. Тому робота майбутніх учителів музичної культури над хоровим твором починається з прослуховування нового твору, його аналізу та вивчення хорової партитури.

Самостійна робота студентів над партитурою включає три етапи:

- попереднє ознайомлення з партитурою;
- вивчення партитури;
- розучування даного твору з хором.

Після виконання хорової партитури на фортепіано студенти проспівують хорові партії, виявляють вокальні, ритмічні, інтонаційні труднощі, намагаються знаходити шляхи для їх подолання, визначають рівень складності творів і вокальні можливості хорового колективу.

Інтерактивна методика навчання на заняттях з хорового диригування сприяє розвитку емоційно-ціннісного компоненту методичної компетентності, активності навчання, усвідомленню і полегшенню засвоєння навчального матеріалу.

Майбутні учителі музичної культури вчаться висловлювати свої власні побажання і спільні думки, емоційні враження від почутої музики, ділитися власним досвідом роботи з іншими, давати пропозиції стосовно художнього виконання хорових творів, приймати самостійні рішення і створювати власні інтерпретації хорових творів.

3. Творчі завдання із застосуванням музичних інформаційних технологій сприяють розвитку музичної культури, який має послідовні етапи розвитку: від первинного сприйняття майбутніми учителями музичної культури хорових творів до власної емоційної інтерпретації творів хорового мистецтва через аналітично-ціннісне осмислення художніх образів.

Використання спеціальних *музичних методів* активізує слухання музики студентами:

- метод роздумів про музику;

- метод забігання вперед і повернення до вивченого;
- метод музичного узагальнення;
- метод створення художнього контексту;
- метод моделювання художньо-творчого процесу;
- метод інтонаційно-стильового досягнення музики;
- метод наступності і послідовності у процесі навчання музики;
- метод аналізу і оцінювання творів хорового мистецтва;
- метод порівняння;
- метод виконання творчих завдань;
- метод самостійної роботи над партитурою;
- метод опитування;
- самостійно-пошуковий метод;
- методи контролю і самоконтролю.

Велике значення на сформованість музичної культури студентів має реалізація набутих знань і умінь у практикумі роботи з хором;

- розвиток особистісних якостей;
- встановлення комунікативних відносин з хором;
- формування здатності до керування хоровим колективом.

З метою реалізації отриманих знань і творчого розвитку майбутніх учителів музичної культури проводять творчий конкурс-змагання на створення:

- найкращих вокальних вправ для розвитку правильної артикуляції;
- співочого дихання;
- звукоутворення;
- \звуковедення;
- чіткої дикції;
- чистоти інтонування і ансамблевого звучання хору.

Під час проходження навчально-педагогічної та виробничої практики у студентів проявляються організаторські здібності, здійснюється активний розвиток їх особистісних якостей та комунікативних здібностей. Також вдосконалюється педагогічна майстерність, набувається практичний досвід,

налагоджується діалогова взаємодія і творча співпраця з учнями, формується творчий підхід до музично-педагогічної діяльності.

Студенти самостійно:

- розшукують музичний репертуар для проведення уроків музики, позакласних заходів та гурткової роботи;
- вдосконалюють методичні прийоми під час розучування з учнями вокально-хорових творів;
- вчаться самостійно писати сценарії позакласних заходів;
- розробляють плани-конспекти уроків музики;
- здійснюють музичний розвиток та проводять індивідуальну роботу з учнями:
- організовують репетиції шкільного хору та виступи школярів;
- застосовують музичні інформаційні технології навчання.

Під час проведення практикуму роботи з хором особливу увагу приділяють набуттю організаційних і практичних моментів у роботі з хором, особистісним і педагогічним якостям майбутніх учителів музичної культури, комунікативному ставленню студентів до співаків хору.

Під час розучування хорових творів, студенти відчують труднощі, а саме:

- психологічні труднощі у спілкуванні з хоровим колективом;
- фахові і методичні труднощі (виразна гра хорової партитури, проведення роботи над інтонацією, «ланцюговим» диханням, ритмом і темпом, ансамблем виконання, засобами музичної виразності);
- недостатнього організаційного досвіду і практичної роботи з хором по вивченню хорових творів;
- недосконалого знання активних методів і прийомів;
- поверховості знань з педагогіки, психології та інших музичних дисциплін.

Для вирішення даних проблем пропонується:

- починати практичну роботу з хором вже на 2 курсі і систематично продовжувати її до кінця 4 курсу, спираючись на міждисциплінарний зв'язок

хорового диригування з іншими навчальними дисциплінами;

- посилити організаційну і практичну роботу студентів з учнівським хором в період навчальної педагогічної практики і впровадити використання музичних інформаційних технологій навчання у концертну діяльність учнівського хорового колективу;

- поглибити знання студентів про сучасні принципи і методи навчання з метою усвідомленого застосування їх у практичній роботі з учнівським хором.

Майбутні учителі музичної культури вибирають індивідуальні твори для практичної роботи з хором, здійснюють письмовий аналіз творів, розучують хорові партитури, вивчають вокальні партії, продумують і пропонують послідовність етапів практичної роботи з хором, здійснюють добір найкращих вокальних вправ для співочого дихання та розвитку чіткої дикції, правильного звукоутворення і артикуляції, визначають вокально-хорові і виконавсько-диригентські труднощі, пропонують власні інтерпретації хорових творів.

На репетиціях хору корисними є спроби студентів емоційно представити новий вокально-хоровий твір з використанням музичних інформаційних технологій, розкрити сюжет, творчість авторів даного твору, показати методику поетапного вивчення хорового твору, розкрити яскраві засоби музичної виразності, запропонувати власну виконавсько-диригентську інтерпретацію твору, висловити творчі вимоги хоровому колективу і побажання стосовно виконання хорового твору, а також; приділити увагу створенню доброзичливої творчої атмосфери і комунікативним взаєминам керівника хору із співаками.

Крім цього, майбутні фахівці вчать слухати і коригувати справжнє хорове звучання, проводити вокальну роботу і долати недоліки у звучанні різними методичними прийомами, підтримувати творчий контакт з хором і розуміти його творчі можливості і красу музичних творів.

Отже, проведена музична підготовка підтвердила набуття здатності майбутніх учителів музичної культури до комунікативних і творчих стосунків з хоровим колективом, показала розвиток їх організаторських здібностей, уміння студентів проводити індивідуальну роботу з учнями над розвитком музичних

здібностей; вміння застосовувати у практичній роботі з хором мультимедійні засоби і музичні інформаційні технології; аналізувати і оцінювати результати проведеної роботи; підтвердила здатність майбутніх учителів музичної культури до диригентсько-виконавської діяльності і створення інтерпретації хорових творів.

Особлива увага також була приділена самостійній роботі з вивчення хорових творів і написання анотацій, які сприяли розвитку активної самостійно-пошукової діяльності студентів, їх умінню детально аналізувати і писати анотації на хорові твори, систематичному сприйняттю вокальної, хорової і фортепіанної музики, поглибленому аналізу творів, емоційному відгуку студентів на почуту музику та усвідомленню її духовної цінності.